

SALV

Strategische Adviesraad
voor
Landbouw en Visserij

ADVIES

Over de EC-hervormingsvoorstellen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) vanaf 2013

SALV, 19 december 2011 (nr. 2011-18)

Contactpersoon SALV: Dirk Van Guyze

1 Inleiding

Op 31 augustus 2011 werden de wetgevende voorstellen voor het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) door het 'blue team' van de Europese Commissie (EC) aan de stakeholders in lidstaat België uiteengezet. Het 'blue team' bestond uit EC-ambtenaren Stefaan Depypere en Joost Paardekooper die toelichting verstrekten over de wetgevende voorstellen die door de EC op 13 juli 2011 waren gelanceerd. De toelichting die in Oostende doorging, werd mede mogelijk gemaakt door het departement LV, dienst Zeevisserij.

De voorstellen van de EC van 13 juli 2011 over het nieuwe GVB vanaf 2013 betreffen:

- een mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)417);
- een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)425);
- een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad houdende een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten en aquacultuurproducten (COM(2011)416);
- een mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economische en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake de externe dimensie van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)424);
- een verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake de rapportageverplichtingen op grond van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de raad van 20 december 2002 inzake de instandhouding en duurzame exploitatie van visbestanden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)418).

De lancering en de uiteenzetting van deze wetgevende voorstellen in de zomer van 2011 vormen het startschot van een EU-besluitvormingstraject (door middel van co-decisie) dat zeker nog tot eind 2012 zijn beloop zal kennen en waarvan verwacht wordt dat dit zal uitmonden in een definitieve vaststelling van de (al dan niet) gewijzigde versie van de voorstellen door de Europese Raad (EU-27) en het Europees Parlement.

Naar aanleiding van de lancering en de toelichting over de GVB-voorstellen, besloot de Technische Werkcommissie Visserij (TWV) om reeds in deze fase van de (EU) besluitvorming een advies over de hoofdlijnen van de voorstellen te formuleren. Tijdens de TWV-zitting van 13 september 2011 vond een gedachtewisseling plaats, waarvoor Marc Welvaert van het departement LV, dienst Zeevisserij werd uitgenodigd. Een tweede gedachtewisseling vond plaats tijdens de TWV-zitting van 16 november 2011 waaraan Frans Coussement, raadgever op het kabinet LV, participeerde.

De TWV besloot om een uitgebreid werkstuk neer te leggen waarmee in eerste instantie getracht wordt een overzicht te bieden van de historiek die voorafgaat aan de EC-voorstellen van 13 juli 2011. In dat verband worden ook eerdere SALV-adviezen (met name over het Groenboek) en de resoluties van het Vlaams Parlement gekaderd. Het advies zelf gaat in op de hoofdlijnen van het op 13 juli 2011 gelanceerde GVB-pakket.

In dit stadium was het voor de TWV niet opportuun om gedetailleerd in te gaan op de ontwerpvoorstellen omdat deze momenteel aan discussie en wijzigingen onderhevig zijn. Maar in functie van de verdere ontwikkeling van de regelgeving kunnen er in de loop van 2012 door de TWV bijkomende initiatieven volgen die op een of meerdere aspecten dieper ingaan.

Voorliggend advies werd door de Technische Werkcommissie Visserij (TWV) van de SALV op 19 december 2011 unaniem goedgekeurd en door de SALV op dezelfde datum bekrachtigd.

Piet Vanthemsche
Voorzitter SALV

Emiel Brouckaert
Voorzitter TWV van de SALV

2 Krachtlijnen

De SALV vindt het streven naar een duurzame visserij van essentieel belang. Dat de Raad een duurzame visserij onderschrijft, werd ook reeds in eerdere adviezen gesteld, met name in het advies over de beleidsnota LV 2009-2014 en in het recente advies over de beleidsbrief LV 2012. Wel pleit de Raad voor een realistische en haalbare aanpak in het nieuwe EU-visserijbeleid vanaf 2013.

De Raad is van mening dat het gegeven de specificiteit van de Belgische vloot, met name gekenmerkt door gemengde visserij, praktisch niet haalbaar is om op basis van MSY-doelstellingen per visbestand te werken. De Raad vraagt om wetenschappelijk vast te laten stellen hoe een MSY voor de gemengde visserij kan worden bekomen en met deze kennis doelstellingen per métier op te maken.

Een van de specifieke doelstellingen in de EC-voorstellen is het streven naar een teruggooiverbod voor alle gequoteerde soorten tegen 2016. De focus in de Commissievoorstellen ligt volgens de Raad daarbij teveel op het teruggooiverbod en de aanlandingsverplichting en te weinig op het vermijden van ongewenste bijvangsten. De teruggooi moet volgens de Raad geminimaliseerd worden door meer in te zetten op de ontwikkeling van duurzame visserijtechnieken.

De Europese Commissie hoopt door middel van individueel overdraagbare visserijconcessies de overcapaciteit aan te pakken en de vloot te laten afbouwen via de marktwerking, waarbij minder rendabele boten hun concessies zouden verkopen om zelf uit de markt te stappen. De Raad merkt op dat de EC geen sociaal luik heeft voorzien om dit op te vangen. Volgens de Raad bestaat er trouwens reeds een goed werkend systeem in België waarbij de quota centraal beheerd worden en over alle vaartuigen verdeeld, rekening houdend met duurzaamheidscriteria. De Raad beveelt aan om verder in te zetten op dat bestaande centrale systeem (het zogenaamde collectieve benuttingssysteem) en om dit verder te optimaliseren. De SALV beklemtoont dat er in België geen sprake meer is van een overcapaciteit.

De SALV is voorstander om het Europese micromanagement terug te dringen, een vereenvoudiging van de regelgeving door te voeren en de administratieve lasten te verlagen. De SALV is zich ook bewust dat niet het volledig beleid kan gedecentraliseerd worden maar vindt wel dat zoveel mogelijk de 'bottom-up' benadering moet worden toegepast.

In het GVB-pakket ontbreken tot slot verwijzingen naar onder andere ruimtelijke ordening voor windmolenparken, olie- en gaswinning, die qua plaatsinname in conflict kunnen komen met de visserij.

3 Situering

3.1 Voorgeschiedenis gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB)

Het beginsel van het GVB is verankerd in het Verdrag van Rome dat de doelstellingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vastlegt. Het Verdrag van Rome omschrijft landbouwproducten als *“de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden”*.¹

De eerste communautaire maatregelen dateren van 1970 met de invoering van een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten en het uitstippelen van een structuurbeleid dat de modernisering beoogde van de vissersvaartuigen en de voorzieningen aan wal.

In 1983 werd Verordening (EEG) nr. 170/83² van 25 januari 1983 tot instelling van een communautaire regeling voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden aangenomen. Bij deze verordening werden de Exclusief Economische Zone's (EEZ³) verankerd, maatregelen vastgesteld tot behoud van het visbestand op basis van totaal toegestane vangsten (TAC⁴) en quota. De TAC's zijn vangstbeperkingen die worden ingevoerd voor de meeste commerciële visbestanden. Ze worden elk jaar door de Europese Commissie voorgesteld op basis van wetenschappelijk advies. De TAC's worden onder de lidstaten verdeeld door middel van een systeem dat 'relatieve stabiliteit' wordt genoemd. Zodra de totale vangstmogelijkheden afgesproken zijn, kunnen de quota aan de lidstaten toegekend worden. De lidstaten beheren de aan hen toegekende quota en zij zijn tevens verantwoordelijk voor de controle en rechtshandhaving. Onder andere dienen zij te controleren in hoeverre hun quota zijn bereikt.

Bij een volgende herziening in 1992 werden de krachtlijnen van 1983 behouden maar werden geleidelijk aan nieuwe maatregelen ingevoerd die de rationele en verantwoordelijke exploitatie van de visbestanden op duurzame basis beoogden. Tot deze nieuwe maatregelen behoorden onder andere: de herstructurering van de sector met het oog op het bewerkstelligen van een evenwicht tussen de vangstcapaciteit van de EU-vissersvloot, de verplichte instelling van nationale visvergunningstelsels en de instelling van een nieuw communautair controlemechanisme.

In 2002 kreeg een nieuwe verordening inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden gestalte. De Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de Raad van 20 december 2002⁵ geeft de voorkeur aan een beheer van de vangstmogelijkheden op langere termijn. Ze voorziet in het opstellen van meerjarenplannen voor het herstel of het beheer van sommige visbestanden. Daarnaast voert ze het voorzorgsbeginsel in voor het bepalen van de vangstmogelijkheden. Ook krijgen de betrokkenen, voornamelijk door middel van de regionale adviesraden, meer inspraak in het beleid.

¹ http://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Europese_Unie/belgie_en_de_eu/gemeenschappelijk_visbeleid/

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1983:024:0001:0013:NL:PDF>

³ Gebied dat zich tot 200 zeemijl buiten de kust van een staat uitstrekt.

⁴ TAC= 'total allowable catches' (Engels voor 'totale toegestane vangsten')

⁵ Publicatieblad L358 van 31 december 2002

3.2 Voorstellen voor een GVB vanaf 2013

Groenboek over de hervorming van het GVB

Na de evaluatie van haar beleid in 2008 en 2009 heeft de Europese Commissie (EC) de resultaten ervan bekend gemaakt in het *Groenboek over de hervorming van het GVB (COM(2009) 163 definitief van 22 april 2009)*. Het Groenboek is een eerste stap in een procedure om tot een nieuw GVB te komen en omvat in grote lijnen: doelstellingen voor een visie voor het GVB tegen 2020, een analyse van het bestaande GVB, een olijsting van de 5 structurele problemen van het GVB en suggesties voor verbeteringen van het beheer van de EU-visserij.

De 5 structurele tekortkomingen zijn volgens de EC:

- overcapaciteit van de vloten (de EC⁶ meldt *88 % van de in de communautaire wateren geëxploiteerde bestanden is het slachtoffer van hogere vangsten dan hun vernieuwingscapaciteit toelaat. Veel visserijtakken steunen op jonge exemplaren die gevangen worden vóór ze geslachtsrijp zijn*). Technologische vooruitgang (zoals toepassing van nieuwe GPS-technieken, nieuwe materialen voor netten) ondermijnden de inspanningen om de capaciteit te beperken;
- onduidelijke beleidsdoelstellingen;
- kortetermijndenken in het besluitvormingsproces zonder rekening te houden met effecten op lange termijn;
- het GVB is 'top-down' georganiseerd met onvoldoende verantwoordelijkheid bij de sector;
- er is geen sluitende controle waardoor een gelijk speelveld op EU-niveau moeilijk is.

In een brede openbare raadpleging over de vraag hoe deze tekortkomingen moeten worden aangepakt konden alle belanghebbenden (waaronder vissers, wetenschappers, het maatschappelijk middenveld en geïnteresseerde burgers) hun mening over het huidige GVB en de voorstellen voor de toekomst kenbaar maken aan de Europese Commissie.

Voorstellen voor een nieuw GVB

De Europese Commissie heeft op 13 juli 2011 haar voorstellen voor een nieuw GVB gelanceerd. Het pakket over de hervorming van het GVB is samengesteld uit de volgende documenten⁷:

- een mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)417);
- een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)425);
- een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad houdende een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten en aquacultuurproducten (COM(2011)416);
- een mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economische en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake de externe dimensie van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)424);
- een verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake de rapportageverplichtingen op grond van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de raad van 20 december 2002 inzake de instandhouding en duurzame exploitatie van visbestanden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)418).

⁶ http://ec.europa.eu/fisheries/reform/intro/summary/index_nl.htm

⁷ http://ec.europa.eu/fisheries/reform/index_nl.htm

In de mededeling COM(2011)417 wordt verduidelijkt dat een belangrijk aspect uit de voorstellen betrekking heeft op het in stand houden van gezonde, duurzame en exploiteerbare bestanden.

De Commissie stelt in haar mededeling voor:

- de visbestanden tegen 2015 op zodanig duurzaam niveau te exploiteren dat dit “maximale duurzame opbrengst” kan opleveren. *De maximale duurzame opbrengst is de vangst die elk jaar veilig kan worden bovengehaald en die de vispopulatie op een niveau houdt dat een maximale productiviteit mogelijk maakt;*
- het overboord zetten van ongewenste vis tegen 2016 te elimineren. *Teruggooi stelt de sector in een kwaad daglicht en heeft schadelijke gevolgen voor de duurzame exploitatie van de bestanden, de mariene ecosystemen en de rendabiliteit van de visserij;*
- de politieke verbintenis tot duurzame exploitatie tot uiting te brengen in meerjarige beheersplannen die betrekking zullen hebben op meerdere bestanden;
- het visserijbeheer te baseren op *degelijk wetenschappelijk advies en in overeenstemming met de ecosysteemgerichte benadering en de voorzorgsbenadering.*

Daarnaast besteedt de EC in de hervormingsvoorstellen aandacht aan:

- de toekomst voor de visserij- en aquacultuur en voor werkgelegenheid in deze sectoren;
- bloeiende kustgemeenschappen;
- de reële behoeften van de consument;
- vereenvoudiging en regionaal gedecentraliseerd bestuur;
- het internationaliseren van de beginselen van het GVB;
- een slimmere financiering.

Maximaal duurzame opbrengst: meer vis om duurzame visserij mogelijk te maken (MSY)

Volgens de EC is het voornaamste doel van het nieuwe visserijbeleid een exploitatiewijze van visbestanden waarbij rekening wordt gehouden met het beginsel van de maximale duurzame opbrengst. De exploitatie van de visbestanden op het niveau van “Maximum Sustainable Yield” (MSY⁸) werd als doelstelling vastgelegd in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de Zee en op de wereldtop duurzame ontwikkeling aangemerkt als een doelstelling die tegen 2015 waar mogelijk bereikt moet worden⁹.

In het wetgevingsvoorstel voor een basisverordening ter vervanging van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de Raad (COM(2011)425) is een artikel 10 met doelstellingen voor de meerjarenplannen opgenomen. Dit artikel stelt *In het kader van de meerjarenplannen moet de visserijsterftecoëfficiënt zo worden aangepast dat alle bestanden boven een niveau worden gehouden of gebracht dat uiterlijk in 2015 de maximale duurzame opbrengst kan opleveren.*

Wanneer het niet mogelijk is een visserijsterftecoëfficiënt te bepalen die het mogelijk maakt de bestanden boven een niveau te brengen en te houden dat de maximale duurzame opbrengst kan opleveren, worden in de meerjarenplannen voorzorgsmaatregelen vastgesteld die een vergelijkbaar niveau van instandhouding van de betrokken bestanden garanderen.

Verder stelt de EC in haar voorstellen dat de lange termijn beheersplannen voor de afzonderlijke vissoorten een belangrijk instrument zijn om volgens het MSY-principe te exploiteren. Daarbij moet het visserijbeheer gebaseerd zijn op degelijk wetenschappelijk advies en in overeenstemming zijn met de ecosysteemgerichte benadering en de voorzorgsbenadering. De ecosysteembenadering gaat hand in hand met het duurzaam gebruik van de zee en vormt de basis van de Kaderrichtlijn mariene strategie van de EU. De Kaderrichtlijn mariene strategie (Richtlijn 2008/56/EG van het Europees

⁸ Afkorting van Engelse vertaling van de term ‘maximaal duurzame opbrengst’

⁹ VN-Top over Duurzame Ontwikkeling, Johannesburg (2002), de uitkomsten in vogelvlucht, pg 15 (<http://www.lne.be/themas/duurzame-ontwikkeling/Johannesburg - kort.pdf>)

Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu)¹⁰ voorziet in een kader en gemeenschappelijke doelstellingen ter bescherming en behoud van het mariene milieu tot 2020.

De aanpak van de EU in zake de ecosysteembenadering werd reeds uiteengezet in een mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement van 11 april 2008¹¹. Een ecosysteembenadering zou de winning van die goederen en diensten die door natuurlijke hulpbronnen aan de mensen worden verschaft, moeten harmoniseren, met respect voor de diversiteit en integriteit van natuurlijke levende systemen en voor de behoeften van toekomstige generaties.

Het overboord zetten van ongewenste vis elimineren tegen 2016 (teruggooiverbod)

In de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de hervorming van het GVB (COM(2011)417) wordt gesteld dat de teruggooi van vis niet langer aanvaardbaar is, *daar zo de sector in een kwaad daglicht gesteld wordt en dit schadelijke gevolgen heeft voor de duurzame exploitatie van de visbestanden, de mariene ecosystemen en de rendabiliteit van de visserij*. Het elimineren van de teruggooi moet volgens de Commissie deel uitmaken van de doelstellingen van het hervormde GVB. In het voorstel voor een nieuwe basisverordening ter vervanging van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de Raad van 20 december 2002 (COM(2011)425) is een bepaling opgenomen om de sector ertoe te verplichten de vangsten van gereguleerde soorten aan te land. Deze verplichting moet binnen een ambitieus, maar realistisch tijds kader worden ingevoerd en zal vergezeld gaan van flankerende maatregelen.

In het huidige voorstel is sprake van een stapsgewijze aanlandingsverplichting die start op 1 januari 2014 met pelagische¹²soorten, op 1 januari 2015 wordt de verplichting opgelegd voor tong, kabeljauw en heek en uiterlijk vanaf 1 januari 2016 geldt de verplichting ook voor de andere aan vangstbeperkingen onderworpen visbestanden.

Naast de vermarktbare vis die wordt aangeland, is er nu een deel dat wordt teruggegooid in zee omwille van de bestaande Europese en nationale regelgeving, commerciële of niet-commerciële overwegingen. Teruggooi door regelgeving heeft als oorzaak dat een vaartuig geen recht heeft om een bepaalde vissoort of vissen die niet voldoen aan de verplichte aanlandingsmaat, aan boord te houden. De commerciële teruggooi kan bijvoorbeeld bestaan uit vis die wordt teruggegooid omdat deze onvoldoende opbrengt. De niet-commerciële teruggooi omvat bijvoorbeeld kwalen, zeesterren, afval,...

In het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM (2011) 425) wordt als een van de specifieke doelstellingen naar voor geschoven *om ongewenste vangsten van commerciële bestanden te elimineren en geleidelijk toe te werken naar het aanlanden van alle vangsten van dergelijke bestanden*.

Ondermaatse vissen mogen volgens het voorstel slechts verkocht worden om tot vismeel of diervoeder te worden verwerkt.

¹⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_resources_and_environment/l28164_n1.htm

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0187:FIN:NL:PDF>

¹² Vissen die in de hele waterkolom zwemmen, soms dicht tegen de oppervlakte (bijvoorbeeld haring, makreel), in tegenstelling tot 'demersale' vis die op de bodem van de zee leeft (bijvoorbeeld kabeljauw, tong, schol).

Individuele overdraagbare visserijconcessies (ITC's)

De Commissie verduidelijkt haar standpunt hierover in de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de hervorming van het GVB:

Met de geleidelijke invoering van overdraagbare visserijconcessies, die onder juridisch sluitende voorwaarden tot een efficiënte werking moeten bijdragen, wordt in de voorgestelde basisverordening een marktgebaseerde stimulans geïntroduceerd die moet zorgen voor een sterke en rendabele visserijsector.

Uit ervaringen met overdrachten binnen en tussen een aantal lidstaten is gebleken dat systemen van overdraagbare visserijconcessies de vangstcapaciteit kunnen reduceren en de rendabiliteit kunnen opdrijven, zonder dat dit de belastingbetaler iets kost. In het kader van het voorstel van de Commissie zouden deze concessies overdraagbaar zijn binnen een lidstaat. Om vast stellen dat er een reële economische band bestaat tussen de visserijactiviteiten van een vaartuig en de gemeenschappen die afhankelijk zijn van de visserijsector en de aan de visserij gerelateerde sectoren, kunnen de lidstaten criteria definiëren die in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving. De lidstaten mogen reglementering inzake de overdraagbare visserijconcessies vaststellen teneinde een nauw verband tussen deze concessies en de visserijgemeenschappen te garanderen (door bijvoorbeeld de overdraagbaarheid binnen vlootsegmenten te beperken) en speculatie te voorkomen. De specifieke kenmerken van kleinschalige kustvloten, de bijzondere band tussen deze vloten en de kustgemeenschappen en de kwetsbaarheid van een aantal van deze kleine of middelgrote ondernemingen rechtvaardigen dat de toepassing van overdraagbare visserijconcessies slechts verplicht wordt gesteld voor grote vaartuigen.

Lidstaten kunnen vaartuigen met een lengte over alles van maximaal 12 meter die niet met sleeptuig zijn uitgerust, uitsluiten van deze regeling.

Minder efficiënte operatoren kunnen hun visrechten verkopen aan de meer efficiënte operatoren en kunnen daarna de sector verlaten.

Decentralisatie van beslissingsbeleid

De EC is van mening dat een gecentraliseerde, van bovenaf gestuurde benadering het moeilijk maakt om het GVB aan te passen aan de specifieke kenmerken van de verschillende zeegebieden in de EU. Lidstaten en belanghebbende partijen zouden meer verantwoordelijkheid opnemen als het hulpbronnenbeheer op visserijtakniveau wordt aangepakt en zouden dan ook beter toezien op de samenhang van dat beheer met andere maatregelen die in elk zeegebied worden genomen.

De Commissie stelt een agenda voor met ambitieuze doelstellingen op het gebied van regionalisering en vereenvoudiging. De voornaamste beslissingen worden op EU-niveau genomen, maar de lidstaten krijgen ruimte om, onder toezicht van de Commissie en in volledige overeenstemming met de EU-wetgeving, andere maatregelen voor visserijbeheer vast te stellen.

De Commissie stelt voor de vissersorganisaties een veel grotere rol toe te bedelen en deze organisaties, op het gebied van zowel planning als uitvoering, meer kansen te geven om de bestanden duurzaam te exploiteren.

Aquacultuur

Het voorstel voor het GVB stelt vast dat de ontwikkeling van de aquacultuur in de EU ontoereikend is en wil de ontwikkeling van de aquacultuur op ecologisch, economisch en sociaal duurzame wijze bevorderen. Op deze manier kan de aquacultuur bijdragen tot de voedselzekerheid en tot groei en werkgelegenheid in kust- en plattelandsgebieden. Aquacultuur is een bevoegdheid die de Europese Unie deelt met de lidstaten. Daar strategische keuzes in de ene lidstaat een grote invloed kunnen hebben op de andere lidstaten is een goede afstemming wenselijk. De nationale strategische plannen zouden daarom opgesteld moeten worden aan de hand van strategische richtsnoeren (Engels: guidelines) van de Unie. Dergelijke richtsnoeren geven informatie over hoe de regelgeving in de

praktijk toegepast moet worden, maar zijn zelf niet juridisch bindend. Door toepassing van deze richtsnoeren moet het mogelijk zijn om forse vooruitgang te boeken in de aquacultuursector.

De Commissie is van mening dat de aquacultuur een zeer specifieke activiteit vormt en dat daarom een gespecialiseerd raadsplegingsorgaan moet worden opgericht, namelijk een adviesraad voor aquacultuur.

3.3 EU-beleidskader voor het GVB

In het verleden kwamen de krachtlijnen van het GVB tot stand door een wisselwerking tussen de Europese Commissie en de Raad van Visserijministers. Het huidige GVB is echter veel sterker ingebed in de Europese context.

De Kaderrichtlijn mariene strategie¹³ heeft tot doel een goede milieutoestand van het mariene milieu te bereiken in 2020. Om dit doel te bereiken dient het milieu in stand gehouden te worden en moet verontreiniging weggenomen worden. De mariene strategieën dienen een ecosysteemgerichte benadering op het beheer van menselijke activiteiten in het mariene milieu toe te passen. De richtlijn beoogt een samenhang van de verschillende beleidsterreinen. Met betrekking tot dit laatste vermeldt de richtlijn: *“Het gemeenschappelijk visserijbeleid dient, ook in de toekomstige hervormingen ervan, rekening te houden met de milieueffecten van de visserij en met de doelstellingen van deze richtlijn.”*

In de voorstellen tot hervorming van het Europees visserijbeleid wordt uitdrukkelijk verwezen naar deze kaderrichtlijn: *“Het gemeenschappelijk visserijbeleid moet ertoe bijdragen dat het mariene milieu wordt beschermd en dat met name uiterlijk in 2020 een goede milieutoestand wordt bereikt, zoals is vastgesteld in artikel 1, lid 1, van Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (kaderrichtlijn mariene strategie).”*

De voorstellen maken eveneens melding van de Wereldtop voor duurzame ontwikkeling in Johannesburg (2002) waarop het toepassen van MSY, waar mogelijk, door de EU en lidstaten werd overeengekomen.

De middelen voor de uitvoering van het GVB worden vastgelegd in het meerjarig financieel kader van de EU. Op 29 juli 2011 werd een voorstel voor verordening van de raad tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2014-2020 neergelegd¹⁴. De budgetten voor landbouw en visserij zijn vervat in de vastleggingskredieten onder de tweede pijler “duurzame groei: natuurlijke hulpbronnen”. Het totale budget van deze pijler voor de periode 2014-2020 wordt verminderd met 9,1% (daling van €421,1 miljard voor de periode 2004-2013 naar €382,9 miljard voor 2014-2020). Hiervan is €6,567 miljard voorzien voor het EMVF.^{15 16}

¹³ Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0398:FIN:NL:PDF>

¹⁵ EMVF: Europees Maritiem- en VisserijFonds, opvolger van het huidige EVF (Europees VisserijFonds)

¹⁶ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Maritime and Fisheries Fund [repealing Council Regulation (EC) No 1198/2006 and Council Regulation(EC) No 861/2006 and Council Regulation No XXX/2011 on integrated maritime policy] (COM(2011)804 final van 2.12.2011)

3.4 Het GVB in Vlaanderen

Regeerakkoord 2009-2014

Het Regeerakkoord Vlaanderen 2009-2014, dat op 15 juli 2009 in het Vlaams Parlement werd goedgekeurd, draagt als titel: *“De Vlaamse Regering 2009-2014. Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwde duurzame en warme samenleving”*. Het regeerakkoord omvat de belangrijkste doelstellingen voor het beleid van de Vlaamse Regering tijdens haar legislatuur. De krachtlijnen voor de landbouw- en visserijsector zijn opgesomd in het hoofdstuk *Een levendige landbouw- en Visserijsector*¹⁷.

Voor de visserijsector werd het volgende opgenomen:

“We werken actief mee aan de hervorming van het Europese visserijbeleid na 2012 en ondersteunen ook daarin een verdere verduurzaming van de sector. We bouwen de langetermijnvisie voor onze visserij, gericht op verduurzaming en differentiatie, verder uit en baseren die op een volwaardig participatief proces. Specifieke aandacht gaat daarbij naar het stimuleren van milieuvriendelijke visserijtechnieken, het vermijden van bodemschade, het verminderen van de bijvangsten en het verhogen van de energie-efficiëntie. We stimuleren verder de sector van de aquacultuur in Vlaanderen. Daarnaast maximaliseren we ook de samenwerking tussen onze Vlaamse vismijnen”.

Beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014

De Vlaamse Regering nam op 23 oktober 2009 akte van de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014. Een beleidsnota schetst voor de komende legislatuur het kader waarbinnen beleidsbeslissingen mogelijk worden gemaakt. In zijn beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014 heeft minister-president Kris Peeters een hoofdstuk gewijd aan de visserij, met nadruk op het EU-beleid en de verduurzaming van de visserij.

Resoluties van het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement heeft twee resoluties goedgekeurd die het kader vormen voor verdere onderhandelingen in het dossier over het nieuw GVB.

In de resolutie van 24 november 2010 betreffende het toekomstige Europees Visserijbeleid vanaf 2013¹⁸ vraagt het Vlaams Parlement de Vlaamse Regering:

- *actief mee te werken aan een verdere verduurzaming van de Europese visserij. Het streven naar duurzaamheid met een evenwicht tussen economische, ecologische en sociale pijler moet onder andere gebaseerd zijn op een ecosysteembenadering, de doelstellingen van de kaderrichtlijn mariene strategie;*
- *ervoor te ijveren dat het vernieuwde gemeenschappelijk visserijbeleid gebaseerd is op een lange termijnvisie.*

Tevens wordt verzocht er bij de besprekingen op te wijzen dat:

- *de omvang van de vloten en de visserijmethoden in overeenstemming moeten zijn met de beschikbare visvoorraden;*
- *er rekening gehouden moet worden met de in Vlaanderen al gerealiseerde afbouw van de vlootcapaciteit;*
- *het behoud van de relatieve stabiliteit principieel voorop moet staan. Het is van essentieel belang dat het TAC-beleid (Total Allowable Catches = totaal toegestane vangsten per*

¹⁷ Vlaamse regeerakkoord: “De Vlaamse Regering 2009-2014. Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving”. Pagina 35-37: de landbouw- en visserijsector.

(http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?c=Solution_C&cid=1247734278469&context=1141721623065---1191211215889-1265698199452--1247734278469&p=1186804409590&pagename=Infolijn/View)

¹⁸ <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2010-2011/g706-3.pdf>

vissoort per gebied) en het beleid in verband met het quotabeheer op lidstaatniveau behouden blijven, en begeleid worden door een eenvoudig pakket maatregelen over de manier waarop effectief gevestigd mag worden;

- een decentralisatie van de besluitvorming niet wenselijk is;
- de aanpassing van de gemeenschappelijke marktordening gericht moet zijn op het waarborgen van een duurzame visserij en een garantie moet zijn voor een redelijk inkomen van de primaire producent. Daarbij moet er meer aandacht besteed worden aan het bereiken van een grotere zelfvoorzieningsgraad voor visserij- en aquacultuurproducten in de EU.
- het behoud van het GVB budget en het aandeel voor Vlaanderen daarin noodzakelijk is. Ondersteuning van de reconversie van de vloot staat daarbij centraal.

De resolutie van 7 juli 2011 betreffende het toekomstige Europees visserijbeleid vanaf 2013¹⁹ waarin het Vlaams Parlement de Vlaamse Regering vraagt om:

- ervoor te pleiten dat de lidstaten komen tot bindende afspraken om de overcapaciteit van de vloot aan te pakken;
- te garanderen dat de externe vloot van de EU onderworpen wordt aan dezelfde gelijkwaardige regels en controles als de regels en controle die gelden voor de vloot die in communautaire wateren vist, en dat ook geïmporteerde vis aan gelijkwaardige regels en controles onderworpen wordt;
- de visserijvloot om te vormen naar milieuvriendelijke en duurzame vangstmethoden;
- het Europese visserijbeleid beter af te stemmen op bekende wetenschappelijke inzichten met het oog op een duurzaam herstel van de vispopulaties;
- de Europese instanties in overleg met de betrokken Afrikaanse autoriteiten erop toe te laten zien dat verdere ecologische schade aan de Afrikaanse visbestanden en nadelige economische gevolgen voor de lokale bevolking voorkomen worden, en dat de middelen van de EU in ruil voor vangstrechten effectief bijdragen tot de ontwikkeling van de lokale bevolking;
- met de steun van de Europese Unie Afrikaanse mariene reservaten in te stellen ter vrijwaring van de visbestanden en de instandhouding van duurzame mariene ecosystemen te onderzoeken;
- ook in eigen land het goede voorbeeld te geven en resoluut te kiezen voor een drastische omschakeling naar verduurzaming van de Vlaamse visserij. Dat betekent: investeren in een optimale aanwending van de door Europa toegekende visquota, de reconversie van onze visserijvloot naar minder schadelijke visserijtechnieken en brandstofbepalende investeringen, differentiëring van activiteiten, waaronder de ontwikkeling van aquacultuurprojecten aan de kust en in het binnenland, en de ontwikkeling van een duurzaamheidstoets. Al die goede praktijken kunnen worden uitgewisseld met andere niet-Europese landen opdat ook hun vloot op een ecologisch verantwoorde en duurzame manier omgaat met de visbestanden.

Operationeel Programma (OP)

In het (OP)²⁰ in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan is de doelstelling opgevat om een duurzame, winstgevende, competitieve en marktgerichte visserijsector uit te bouwen. Het OP, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 4 oktober 2008, omvat 5 prioritaire zwaartepunten:

- maatregelen voor de aanpassing van de communautaire visserijvloot;
- aquacultuur, binnenvisserij, verwerking en afzet visserij- en aquacultuurproducten;

¹⁹ <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2010-2011/g1189-3.pdf>

²⁰ http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/nop_ned.pdf

- maatregelen van gemeenschappelijk belang;
- duurzame ontwikkeling van visserijgebieden;
- technische bijstand.

Een van deze zwaartepunten gaat over aanpassingen van de communautaire vloot met als doel de structurele overcapaciteit van de Belgische vissersvloot te neutraliseren.²¹

In 2008 werd Verordening (EG) nr. 744/2008 van 28 juli 2008 tot instelling van een tijdelijke specifieke actie ter bevordering van de herstructurering van de door de economische crisis getroffen vissersvlooten uit de Europese Gemeenschap, goedgekeurd. (PB L 202 van 31.07.2008). Gezien de enorm gestegen brandstofprijzen moesten aanvullende maatregelen genomen worden voor een snellere aanpassing van de communautaire vissersvloot. Dat initiatief moest voorzien in specifieke maatregelen van algemene aard en de uitvoering van vlootaanpassingsregelingen (VAR) in de lidstaten, zodat de economische moeilijkheden werden aangepakt en de levensvatbaarheid van de visserijsector op lange termijn werd verzekerd. De vlootaanpassingsregeling was erop gericht om de door de economische crisis getroffen vissersvlooten of vlootsegmenten te herstructureren en moet uiterlijk op 31 december 2012 resulteren in een definitieve verlaging van ten minste 20% van de vangstcapaciteit van de vloot.

In het eindrapport over de tussentijdse evaluatie van het Operationeel Programma van het Europees Visserijfonds 2007-2013²², uitgevoerd door Policy Research Cooperation²³ in opdracht van de Vlaamse Overheid, werd gesteld dat in de eerste helft van het programma de nadruk vooral lag op maatregelen voor aanpassing aan de vissersvloot. Om aan al deze aanvragen tegemoet te komen werd volgens de evaluator de budgettabel al tweemaal aangepast. Er werd geconcludeerd dat *de projecten die werden goedgekeurd bijdragen tot de duurzaamheid van de vloot dankzij het uit de vloot nemen van 9 boomkorvaartuigen, 30 vaartuigen die hun rendement verhoogden en 20 vaartuigen die voor een meer ecologische vistechiek kozen.*

In hetzelfde eindrapport werd gesteld dat de Belgische vissersvloot actief is in de eigen zeegebieden alsook in de andere EU-wateren en de wateren van Noorwegen. Meer bepaald is de vloot actief in de Zuidelijke en Centrale Noordzee en in Westelijke wateren, buiten de 12-mijlszone. Ze heeft voor de hele Nederlandse kust beperkte toegang tot de zone tussen 3 en 12 zeemijl en voor delen van Deense, Franse, Engelse en Ierse kusten beperkte toegang tussen de 6 en 12 zeemijl.

Eind 2010 bestond de Belgische vissersvloot uit 89 vaartuigen of 31% minder dan in 2000, toen de vloot nog uit 127 vaartuigen bestond. Deze daling is voornamelijk het gevolg van de faillissementen als gevolg van de aanhoudende financieel-economische druk op de Belgische visserijsector en de beëindigingsrondes die in 2004, 2006 en 2009 georganiseerd werden om de capaciteit van de vloot in versneld tempo in evenwicht te brengen met de (gedaalde) vangstquota.²⁴

²¹ LARA, Landbouwrapport 2010, blz 335-336:

http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/LARA_Themaboek_DIGI_OK.pdf

²² <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Eindrapport%20mid-term%2031%20mei%202011.pdf>

²³ Onafhankelijk adviesbureau en creatieve databank

²⁴ Bron: eindrapport over de tussentijdse evaluatie van het Belgische Operationeel Programma van het Europees Visserijfonds 2007-2013 (<http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Eindrapport%20mid-term%2031%20mei%202011.pdf>)

Maatschappelijk Convenant

Op 30 augustus 2011 werd een Maatschappelijk Convenant ter bevordering van een duurzame Vlaamse Visserijsector officieel voorgesteld en door de betrokken partijen²⁵ ondertekend. In dit convenant staat *“vanuit een verantwoord ondernemerschap wil de Vlaamse visser de consument vis aanbieden die hoog scoort op vlak van kwaliteit met respect voor de biologische evenwichten in de zee”*.

Het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) doet veel onderzoek naar duurzame visserijtechnieken, waarbij aandacht besteed wordt aan de ontwikkeling van alternatieven voor de bestaande Belgische visserijtechnieken. Een overzicht van lopende en afgeronde onderzoeken rond het thema ‘duurzame visserijtechnieken’ is te vinden op de ILVO-website²⁶.

²⁵ Vlaams Minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, departement LV, ILVO, Rederscentrale, Natuurpunt

²⁶ Onder andere het themanummer Nieuwsgolf. December 2009. ‘Duurzame visserijtechnieken’
<http://www.ilvo.vlaanderen.be/Portals/0/Documents/76%20-%20Themanummer%20Duurzame%20visserijtechnieken.pdf>

4 Advies

4.1 Groenboek

Als vertrekpunt voor dit advies verwijst de SALV naar zijn advies²⁷ van 27 november 2009 naar aanleiding van het Groenboek, waarin werd aangehaald dat :

- *het streven naar een duurzame visserij centraal moet staan, waarbij de economische, ecologische en sociale pijler met elkaar in evenwicht zijn;*
- *de capaciteit per visserijtype dient bekeken te worden, op basis van de beschikbare TAC's en quota. Daarbij moet onderzocht worden hoe diversificatie van een deel van de vloot bijkomende oplossingen kan genereren.*
- *het streven naar gezonde visbestanden en ecologische stabiliteit erkend wordt;*
- *decentralisatie aanzien wordt als een goede basis voor besluitvorming, met een actieve betrokkenheid van alle belanghebbenden. Momenteel is de afstand tussen de huidige adviesraden (adviesraad voor visserij en aquacultuur²⁸ en regionale adviesraad) en de actieve vissers te groot;*
- *handhaving en controle het best georganiseerd worden in samenspraak met overheid en sector.*

De SALV maakte in zijn advies naar aanleiding van het Groenboek een aantal kanttekeningen bij de door de EC gelanceerde verbeteringsvoorstellen aan het GVB, met name dat:

- *de Belgische vloot al kleinschalig is. Een verdere inkrimping zou leiden tot het verdwijnen van de visserijsector in België.*
- *het TAC-beheerssysteem met quotabeheer op lidstaatniveau moet behouden blijven. Belangrijk hierbij is het individueel afstemmen van quota en inspanning per vaartuig, op basis van type visserij, doelsoorten en visgronden als leidraad te hanteren.*
- *het behoud van de relatieve stabiliteit en de huidige toegangsregels tot de territoriale wateren gewenst is. Een aanpassing van de historische basis voor de bepaling van verdeelsleutels wordt volgens de Raad wel mogelijk geacht.*
- *het mogelijk moet zijn om voor een deel van de productie betere prijzen te krijgen. Dit kan in de hand worden gewerkt door de ondersteuning van de overheid voor promotie van lokale kwaliteitsproducten. Tevens moet er voldoende fytosanitaire controle gebeuren op geïmporteerde visserijproducten.*
- *integratie van het GVB in het bredere maritiem beleid belangrijk is voor het welslagen van de doelstellingen van het GVB. Integratie houdt verschillende aspecten in, het bereiken van de 'good environmental status' zoals bepaald in de 'Marine Strategy Framework', de visserijrechten in mariene beschermde gebieden enzovoort. Binnen de ruimtelijke ordening moet het recht op vissen wel vrijwaard blijven. Een extra mogelijke dimensie voor de vissers ligt in het monitoren van de vervuiling en het opvolgen van een eventuele impact van klimaatverandering.*
- *een aantal vissersvaartuigen multifunctioneel zou ingezet kunnen worden voor toeristische of educatieve doeleinden in bepaalde periodes van het jaar.*

²⁷ http://www.salv.be/salv/Libraries/Documenten/2009_11_30_Advies_definitief_na_SALV-zitting_27_11_2009.sflb.ashx

²⁸ Engelse term: ACFA: Advisory Committee on Fisheries and Aquaculture
http://ec.europa.eu/fisheries/partners/acfa/index_en.htm

- een goede communicatie van kennis tussen wetenschappers, belanghebbenden en beleidsmakers van cruciaal belang is;
- de overeenkomsten rond visserijrechten van de EU met ontwikkelingslanden en de bijhorende ondersteuning vooral afgestemd dienen te worden op lokale voedselbevoorrading en het lokale milieubeheer.
- aquacultuur een grotere rol kan spelen in de eigen (EU-) bevoorrading maar dat deze aan dezelfde voorwaarden moet voldoen als de door de EU-vloot gevangen producten.

4.2 Wetgevende voorstellen

In de inleiding van de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (COM(2011)417def van 13 juli 2011) wordt gesteld *De voorgestelde hervorming draait om duurzaamheid. Duurzaam vissen betekent dat het niveau van de visserij de reproductie van de bestanden niet in gevaar mag brengen en een grote opbrengst op lange termijn moet opleveren. 'Duurzame visserij' is van essentieel belang voor de toekomst van de kustgemeenschappen.*

De SALV is het ermee eens dat het streven naar een duurzame visserij van essentieel belang is en verwijst hierbij naar zijn advies op de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014, waar de Raad zich volledig kon terug vinden in het hoofdstuk 'verduurzaming van de visserij' alsook naar de beleidsbrief Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2010-2011 van 28 januari 2011, waarin de SALV het belang erkent van het streven naar een duurzame visserij. De Europese Commissie legt met haar voorstellen de lat alvast zeer hoog en is erg ambitieus in haar streven naar duurzaamheid. De Raad pleit voor een realistische en haalbare aanpak.

4.2.1 Voorzorgsbenadering en ecosysteemgerichte benadering worden toegepast op het visserijbeheer en er wordt naar gestreefd om tegen 2015 de levende mariene hulpbronnen zo te exploiteren dat de gevangen soorten boven het peil van maximaal duurzame opbrengst zitten.

De Raad kan zich vinden in het streefdoel zoals dat reeds voorheen werd vastgelegd in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de Zee²⁹ en in de overeenkomst afgesloten op de wereldtop duurzame ontwikkeling in Johannesburg in 2002 om tegen 2015 de visbestanden waar mogelijk op het niveau van "Maximum Sustainable Yield" (MSY) te brengen.

In de voorstellen voor een nieuw GVB zijn echter de woorden "waar mogelijk" weggelaten en wordt er geen onderscheid gemaakt tussen gemengde visserijen (specifiek voor de Belgische vloot) en soortgerichte visserijen.

De Raad is van mening dat het momenteel niet haalbaar is in de praktijk om in een systeem met een gemengde visserij tegen 2015 een MSY per visbestand te bereiken, gezien de grote mate van afhankelijkheid tussen de bestanden onderling en de mate waarin de bestanden een voedselbron zijn voor de verschillende vissoorten.

De EC heeft aan ICES³⁰ de vraag gesteld verder te onderzoeken of het MSY-principe kan worden toegepast per "métier"³¹. Een 'métier' wordt bepaald door een combinatie van 4 factoren (gebied,

²⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:179:0003:0134:NL:PDF>

³⁰ ICES: International Council for the Exploration of the Sea (<http://www.ices.dk/indexfla.asp>)

periode, doelsoort en vaartuig). Per trip kan een vissersvaartuig maar 1 métier beoefenen. De combinatie van doelsoort³² met vaartuig geeft een 10-tal verschillende métiers die door de Belgische vaartuigen worden uitgeoefend. Dit in combinatie met visgebied en periode geeft het totaal aantal mogelijke métiers. De lidstaten rapporteren volgens het *EU-Data Collection Framework (DCF)*³³ om basisgegevens aan de Europese Commissie te voorzien die op zijn beurt de status van de visbestanden en de visserijsector kan evalueren. De SALV vindt het nuttig om het resultaat van het ICES-onderzoek af te wachten alvorens een MSY per soort op te leggen.

De Raad erkent de bezorgdheid van de Europese Commissie dat nog veel visbestanden ver van de MSY-status verwijderd zijn, maar stelt ook dat de Vlaamse gemengde visserij al heel wat doelsoorten heeft die deze status bereikt hebben of er in de buurt komen (bijvoorbeeld pladijs in de Noordzee). Het zou niet correct zijn om die visserij dan te bestraffen op basis van soorten waarvoor er in veel gevallen zelfs nog geen wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn. Zoals naar voor gekomen tijdens het seminarie georganiseerd door het Belgisch voorzitterschap van de EU-Visserij Raad in november 2010, kan een samenwerking tussen visserij en wetenschap meehelpen aan het sneller bekomen van de gegevens die nodig zijn om de métier-MSY's te bepalen.

De Raad merkt op dat in het kader van de voorstellen voor de meerjarenplannen de visserijsterftecoëfficiënt zo moet worden aangepast dat alle bestanden boven een niveau worden gehouden of gebracht dat uiterlijk in 2015 de maximale duurzame opbrengst kan opleveren. Dit is niet haalbaar in een gemengde visserij. De Raad stelt daarom voor om, wat de gemengde visserij betreft, te starten met een wetenschappelijke analyse over hoe MSY voor dit type visserij kan bepaald worden.

In het voorstel voor verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid (COM(2011)425def) worden prioritair meerjarenplannen vastgesteld die *instandhoudingsmaatregelen omvatten om de visbestanden boven een niveau te houden of te brengen dat de maximale duurzame opbrengst kan opleveren*.

De meerjarenplannen omvatten de basis voor het vaststellen van de vangstmogelijkheden voor de betrokken bestanden en maatregelen om op doeltreffende wijze te voorkomen dat de instandhoudingsreferentiepunten worden overschreden.

De inhoud van een meerjarenplan omvat een aantal elementen, waaronder kwantificeerbare doelstellingen en een duidelijk tijdspad voor het halen van deze doelen.

De Raad vindt dat onder de regionaliseringsdoelstelling er best eerst wordt bekeken wie uiteindelijk verantwoordelijk zal zijn voor het opstellen van meerjarenplannen.

Er zijn al een aantal lange termijn beheersplannen in werking die het voor de visserij mogelijk maken om verder vooruit te plannen³⁴. Algemeen kunnen lange termijn beheersplannen voor meer stabiliteit zorgen doordat de jaar op jaar aanpassingen van de TACs & quota, binnen een bepaalde marge worden gehouden. Ze omvatten ook een reeks maatregelen om het duurzame beheer van de betrokken visserijtak te ondersteunen, zoals strenge technische maatregelen m.b.t. maaswijdten en vistuig en een zorgvuldige bewaking, inspectie en controle.

³¹ Métier : een geheel van visserijactiviteiten die gericht zijn op vergelijkbare (verzamelingen van) soorten, met behulp van vergelijkbaar vistuig, in dezelfde periode van het jaar en/of in hetzelfde gebied, en die een vergelijkbaar exploitatiepatroon hebben. (Besluit van de Commissie van 6 november 2008)

³² Voor Belgische vissers: tong en schol (hierop wordt gericht gevist) en kabeljauw (niet doelgericht)

³³ Voorbeeld van een métier voor een Belgisch vaartuig (Noordzee): TBB(boomkor)_DEF(demersal)_70-99(maaswijdte)_00(geen paneel)_<24meter. Bron: EU data collection framework (DCF), Report of the Regional Coordination Meeting for the North Sea and Eastern Arctic (RCM NS&EA)2010

³⁴ zie : http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/publications/cfp_factsheets/multi-annual_plans_nl.pdf

In de Regionale Adviescomités (RAC's) bestaan verschillende initiatieven ter voorbereiding van lange termijn beheersplannen, zowel per soort als per (gemengde) visserij. Deze RAC's werden opgericht door middel van het Besluit van de Raad van 19 juli 2004 tot oprichting van regionale adviesraden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid³⁵ en hebben als doel de Commissie te adviseren over aangelegenheden inzake het visserijbeheer voor bepaalde zeegebieden of visserijzones. Ze worden hoofdzakelijk samengesteld uit vissers en andere vertegenwoordigers van groepen die belang hebben bij het gemeenschappelijk visserijbeleid. Er zijn 7 RAC's opgericht (Oostzee, Noordzee, Middellandse Zee, Noordwestelijke wateren, Pelagische bestanden, Zuidwestelijke wateren, Volle-Zee/verre Zeevloot)³⁶.

De SALV kijkt uit naar de reactie van de Europese Commissie op deze initiatieven.

In het voorstel is niet verder aangegeven hoe de betrokkenheid met de stakeholders zoals vissers, wetenschappers, niet-gouvernementele organisaties (NGO's) er moet uitzien. De Raad meent dat hierdoor de structurele tekortkoming zoals door de EC zelf werd aangehaald in het Groenboek (*het GVB is 'top-down' georganiseerd met onvoldoende verantwoordelijkheid bij de sector*) blijft bestaan.

4.2.2 Het overboord zetten van ongewenste vis elimineren tegen 2016 (teruggooiverbod)

Een specifieke doelstelling die uit de EC-voorstellen blijkt, is het streven naar een teruggooiverbod voor alle gequoteerde soorten tegen 2016. Deze doelstelling zou moeten bereikt worden door middel van een aanlandingsverplichting.

Volgens de SALV ligt de focus in de Commissievoorstellen echter te weinig op het vermijden van ongewenste bijvangsten. Via een aanlandingsverplichting zal namelijk alles wat bovengehaald wordt, effectief uit de oorspronkelijke habitat verwijderd worden, terwijl bij eventuele teruggooi van ongewenste bijvangsten er mogelijks overlevingskansen zijn³⁷. De SALV betreurt dat in dit kader te weinig rekening werd gehouden met de ervaringen van vissers terzake.

Een nieuw GVB-beleid zou technische maatregelen ter vermindering van ongewenste bijvangsten in elk geval verder moeten stimuleren. De doelstelling zou daarom volgens de SALV moeten zijn de teruggooi te minimaliseren door meer gebruik te maken van duurzame vistechnieken (in plaats van de teruggooi volledig te verbieden).

De Raad vraagt zich ook af of de aanlandingsverplichting sociaal-economische gevolgen zal hebben. De SALV erkent de voordelen van een 'Fully Documented Fishery' en van een principe van vangstquota in plaats van aanlandingsquota, maar adviseert om de verschillende mogelijkheden voor de overgang van het ene principe naar het andere en voor de toepassing van het nieuwe principe open te houden.

Door vooral te focussen op een teruggooiverbod en te weinig op het minimaliseren van bijvangsten zou er een nieuwe handel kunnen ontstaan met onvolgroeide en ongewenste vis. Op zich kan de Raad akkoord gaan dat onvermijdbare bijvangsten tot bijvoorbeeld dierenvoeding verwerkt en verkocht worden, maar er kunnen vragen gesteld worden in hoeverre de vissers dan geneigd zijn daadwerkelijk te streven naar het minimaliseren van bijvangsten.

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:256:0017:0022:NL:PDF>

³⁶ http://ec.europa.eu/fisheries/partners/regional_advisory_councils/index_en.htm

³⁷ Afhankelijk van verschillende factoren. Bijvoorbeeld voor pladijs is er sprake van 65% overlevingskans bij teruggooi. (Bron: Desender, M. 2010. Mortality of discarded fish and invertebrates in beam trawl fisheries. MSc. Thesis. Ghent University; Faculty of Science: Ghent, Belgium. 42pp.)

Tenslotte dient er ook meer aandacht te gaan naar de bijvangst van niet- commerciële mariene soorten zoals dolfijnen, zeevogels, etc. Veel dieren zijn beschermd door onder andere Europese regelgeving zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn en deze bescherming dient ook verder door te werken in het Europees Visserijbeleid.

4.2.3 *Individueel overdraagbare visserijconcessies (ITC's)*

Het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad over de hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (COM(2011)425) voorziet in artikel 27 dat elke lidstaat uiterlijk voor 31 december 2013 een systeem van overdraagbare visserijconcessies vaststelt voor vaartuigen groter dan 12 meter of vaartuigen kleiner dan 12 meter die zijn uitgerust met een sleeptuig gedurende een periode van ten minste vijftien jaar.

De EC motiveert dat het systeem van overdraagbare visserijconcessies al successen heeft geboekt wat betreft capaciteitsvermindering op vrijwillige basis in een aantal landen (zoals bijvoorbeeld Denemarken). Feit is dat het voorgestelde systeem nog niet op grote (EU-) schaal werd getoetst.

De Raad vindt dan ook dat het mogelijk moet zijn voor de lidstaten om het voorgestelde systeem op vrijwillige basis in te voeren of andere instrumenten te kiezen, aangepast aan de lokale situatie. Door de groeiende diversiteit in het soort visserij en door de geografisch spreiding van de visgronden zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan een individuele overdrachtmogelijkheid om een maximaal duurzame quotabenuutting aan te houden.

Volgens de Raad bestaat er een goed werkend systeem in België waarbij de quota centraal beheerd worden en over alle vaartuigen worden verdeeld, rekening houdend met duurzaamheidscriteria. De Raad beveelt aan om verder in te zetten op dit collectief benuttingssysteem³⁸ en om dit verder te optimaliseren.

De Raad is van mening dat het systeem van ITC's, zonder de nodige voorzorgsmaatregelen, kan leiden tot een concentratie van eigendom in een grote industriële vloot en tot marginalisering van lokale visgemeenschappen. Door het invoeren van ITC's zou het ook kunnen dat de drempel voor toetreding van nieuwkomers te hoog wordt. De voorgestelde kapitalisatie van quota zal de financiële positie van de visser ondermijnen. Daar waar toch nog enige ruimte tot investering aanwezig zou zijn, zullen de beschikbare middelen wellicht eerder worden ingezet op het verwerven van quota, dan op verduurzaming van techniek en diversificatie van visserij.

De EC hoopt via de ITC's de overcapaciteit aan te pakken en de vloot te laten afbouwen via de marktwerking, waarbij vissers van minder rendabele boten hun concessies zouden verkopen om zelf uit de markt te stappen. Dergelijke sanering van de EU vissersvloot via ITC's zal repercussies hebben op de tewerkstelling binnen de sector. De Raad merkt op dat de EC geen sociaal luik heeft voorzien om dit op te vangen. De Raad vindt dat het aanpakken van een aangetoonde overcapaciteit op een andere manier dient te gebeuren. De SALV beklemtoont dat er in België geen sprake meer is van een overcapaciteit. In het operationele programma is voorzien dat de visserscapaciteit van de vloot tussen 2007 en 2015 afneemt met 22,2 % in GT en met 22,5% in kW³⁹. In de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014⁴⁰, hoofdstuk 6, werd bevestigd dat als capaciteitsdoelstelling

³⁸ Ministerieel besluit van 22 december 2010 houdende tijdelijke aanvullende maatregelen tot het behoud van de visbestanden in de zee (Staatsblad 29 december 2010)

³⁹ Bruto-tonnage (GT) en kilowatt (kW):

⁴⁰ http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?c=Solution_C&cid=1171947608450&pagename=Infolijn/View

2015 een vlootreductie wordt vooropgesteld van 22 % t.o.v. 2007. In de praktijk kan de actuele toestand van de Belgische vloot als volgt worden samengevat⁴¹:

Tabel: capaciteitsreductie, doelstellingen uit het operationeel programma 2007-2013 en huidige situatie (bron: Departement LV)

	2007	december 2011	2015
Capaciteit vloot (GT)	19.292	15.343	15.000
Capaciteit vloot (kW)	60.620	49.680	47.000

De vooropgestelde doelstelling uit het operationeel programma is wat betreft BT bijna verwezenlijkt (nog 1,8% verwijderd van de vooropgezette doelstelling van 2015). Het motorvermogen moet nog met 4,4% afnemen om de doelstelling tegen 2015 te halen.

4.2.4 Decentralisatie van beslissingsbeleid

Door invoering van dit thema in de hervormingsvoorstellen wil de EC de huidige complexiteit van de regelgeving aanpakken. De SALV is voorstander om het Europese micromanagement terug te dringen, een vereenvoudiging van de regelgeving door te voeren en de administratieve lasten te verlagen. Daarbij zou vermeden moeten worden dat er extra beleidsniveaus worden gecreëerd.

De Raad is voorstander om in het GVB algemene doelstellingen te formuleren en de wijze waarop aan deze doelstellingen moet voldaan worden over te laten aan de vissers. Het is belangrijk om ook bij regionalisatie rekening te houden met de 'métiers'. Elke producent kan het best inschatten welke operationele en technische ingrepen nodig zijn om dan binnen zijn métier de opgelegde doelstellingen te halen. Op deze manier wordt ook tegemoetgekomen aan het in het Groenboek aangehaalde bottom-up principe.

De Raad is zich bewust dat niet alles kan gedecentraliseerd worden maar vindt dat zoveel mogelijk de 'bottom-up' benadering moet worden toegepast. Als het de bedoeling is een grotere rol en meer verantwoordelijkheid aan de adviesorganen te geven, dan moeten daaraan ook de nodige extra financiële middelen gekoppeld worden.

4.2.5 Bijkomende punten

Kaderrichtlijn Mariene Strategie

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (zoals gedefinieerd in Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu) voorziet in een kader en gemeenschappelijke doelstellingen ter bescherming en behoud van het mariene milieu tot 2020.

De richtlijn stelt dat het visserijbeheer gebaseerd moet zijn op degelijk wetenschappelijk advies en in overeenstemming zijn met de ecosysteemgerichte benadering en de voorzorgsbenadering. De ecosysteembenadering gaat hand in hand met het duurzaam gebruik van de zee en vormt de basis van de kaderrichtlijn mariene strategie van de EU. In de richtlijn staat vermeld *In mariene strategieën zal een ecosysteemgerichte benadering op het beheer van menselijke activiteiten worden toegepast om ervoor te zorgen dat de collectieve belasting van deze activiteiten binnen grenzen blijft die verenigbaar zijn met het bereiken van een goede milieutoestand en dat het vermogen van de mariene ecosystemen om door de mens veroorzaakte veranderingen op te vangen niet in het gedrang komt, en zal bovendien het duurzame gebruik van mariene goederen en diensten door de huidige en*

⁴¹ Bron: departement LV, Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid – Zeevisserij en Operationeel Programma

toekomstige generaties mogelijk worden gemaakt. De Raad vraagt zich af of deze omschrijving voor iedereen duidelijk en aanvaardbaar is.

Ruimtelijke ordening

In de GVB-voorstellen ontbreken volgens de Raad verwijzingen naar onder andere ruimtelijke ordening voor windmolenparken, olie- en gaswinning ..., die qua plaatsinname in conflict kunnen komen met de visserij.

Gemeenschappelijke marktordening

De SALV is het eens dat producentenorganisaties een meer centrale rol moeten vervullen in de gemeenschappelijke marktordening en vraagt dat die organisaties dan ook in alle verdere overleg rond de invulling van de huidige voorstellen betrokken worden.